

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІСОВА СЕЛЕКЦІЯ» Галузь знань: Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина Спеціальність: Н4 «Лісове господарство» Освітня програма «Лісове господарство»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Компонент освітньої програми: обов'язковий	Обов'язковий
Кількість кредитів ECTS /загальна кількість годин	6 кредитів /180 годин
Семестр	4
Форма контролю	іспит
Мова викладання	українська
Профайл викладача 	Лозінська Тетяна Павлівна Посада: доцент кафедри лісового господарства Вчене звання: доцент Науковий ступінь: канд. с.-г. наук https://orcid.org/0000-0002-7119-0759 https://scholar.google.com/citations?user=iGN-j8cAAAAJ&hl=ru Робоче місце: навчальний корпус №1 (пл. Соборна, 8/1), 36 ауд. E-mail: Lozinskatat@ukr.net
Опис дисципліни	На вивчення дисципліни для денної форми навчання виділено всього 180 академічних годин (6 кредитів ECTS), у т. ч. аудиторних – 80 годин (лекції – 48, практичні заняття – 32), самостійна робота студентів – 100 годин (у т.ч. курсова робота – 30 годин).
Передумови для вивчення дисципліни	Нормативна навчальна дисципліна «Лісова селекція» базується на знаннях таких дисциплін, як «Ботаніка», «Дендрологія», вивчених на 1-му курсі та у першому семестрі 2-го курсу. зорієнтована на новітні досягнення науки та практичного досвіду вітчизняних і зарубіжних науковців
Мета вивчення дисципліни	Метою вивчення дисципліни «Лісова селекція» є формування у студентів знань про закономірності спадковості та мінливості деревних рослин і використання їх в практиці ведення лісового господарства.
Формат дисципліни	Для денної форми навчання — формат <i>face-to-face</i> із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальний графік, дистанційна форми навчання та ін.) – змішане навчання з використанням навчальної платформи <i>Moodle</i> , сервісів <i>ZOOM</i> , <i>Google Meet</i> , мобільних додатків.
Компетентності відповідно до Стандарту вищої освіти	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов. ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 7. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

	<p>ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ФК 2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження.</p> <p>ФК 3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.</p> <p>ФК 5. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел передового виробничого досвіду.</p> <p>ФК 9. Здатність розробляти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.</p> <p>ФК 11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.</p> <p>ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.</p>
<p>Програмні результати навчання відповідно до Стандарту вищої освіти</p>	<p>ПРН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.</p> <p>ПРН 3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.</p> <p>ПРН 4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.</p> <p>ПРН 5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії і принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.</p> <p>ПРН 7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.</p> <p>ПРН 9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.</p> <p>ПРН 13. Демонструвати повагу до етичних принципів та форму-вати етичні засади співпраці в колективі.</p> <p>ПРН 14. Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удоско-налювати технологію їх виконання та навчати інших.</p>
<p>Структура курсу</p>	<p><i>Змістовий модуль 1. Вихідний матеріал для селекції лісових культур і методи його вивчення</i></p> <p>Тема 1.1. Принципи академічної доброчесності. Завдання і проблеми лісової селекції та насінництва. Вихідний матеріал для селекції деревних порід.</p> <p>Тема 1.2. Мінливість і спадковість деревних порід і методи її вивчення.</p> <p><i>Змістовий модуль 2. Методи селекції лісових культур</i></p> <p>Тема 2.1. Вегетативне розмноження деревних порід в селекції .</p> <p>Тема 2.2. Гібридизація як метод селекції деревних порід.</p> <p>Тема 2.3. Мутагенез як метод селекції деревних порід .</p> <p>Тема 2.4. Поліплоїдія як метод селекції деревних порід .</p> <p>Тема 2.5. Біотехнологічні методи в лісовій селекції .</p> <p>Тема 2.6. Методи відбору лісових деревних порід. Відбір і вирощування стійких деревних порід.</p> <p><i>Змістовий модуль 3. Основи лісового насінництва. Підтримка і збагачення генофонду</i></p> <p>Тема 3.1. Основні напрямки розвитку насінництва.</p> <p>Тема 3.2. Організація лісонасінної бази лісових порід на генетико- селекційній основі.</p> <p>Тема 3.3. Клонові насінні плантації і методи їх створення.</p> <p>Тема 3.4. Розвиток насінництва на основі родинних плантацій.</p> <p>Тема 3.5. Лісонасінне районування.</p>

	<p align="center">Змістовий модуль 4. Особливості селекції та методи покращення лісових порід. Покращення екологічних функцій лісу</p> <p>Тема 4.1. Особливості селекції та методи покращення хвойних лісових порід. Селекція і насінництво родів сосна, ялина, модрина, ялиця.</p> <p>Тема 4.2. Особливості селекції та методи покращення листяних лісових порід.</p> <p>Складовим елементом навчального процесу у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є виконання курсової роботи з дисципліни «Лісова селекція».</p>
Методи навчання	<p>Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.</p> <p>Під час лекційного курсу застосовуються репродуктивний, евристичний, дослідницький та пояснювально-ілюстративний методи (лекція-презентація, лекція-дискусія). Також застосовуються слайдові презентації. Широко використовується метод проблемного викладення матеріалу.</p> <p>На практичних заняттях використовується здебільшого евристичний або дослідницький методи навчання. Заняття проводяться у вигляді практикумів з елементами стратегій критичного мислення (мозковий штурм, рольові ігри, дискусія, круглий стіл, інтерактивна групова робота). Застосування цих форм і методів дає можливість значно активізувати навчальний процес з дисципліни, систематизувати і поглибити знання, уміння та навички у здобувачів.</p> <p>У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.</p>
Політика курсу	<ul style="list-style-type: none"> • Середовище в аудиторії – дружнє, творче, відкрите до конструктивної критики. • Виконання завдань, передбачених програмою, з дотриманням дедлайнів. • Відпрацювання пропущених занять – відповідно до графіку консультацій викладача. • Порухення принципів академічної доброчесності – підстава для негативного оцінювання роботи здобувача. • Методи і критерії оцінювання – поточний контроль, модульний контроль, представлення індивідуальних або групових проєктів, написання есе, участь у дискусіях (70 %), підсумковий контроль (30 %). • Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній / інформальній освіті здійснюється відповідно до чинного Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у Білоцерківському національному аграрному університеті https://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/pologenua/polog_neformal_osvita_2024.pdf
Рекомендовані джерела інформації	<p align="center">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forest breeding: Methodical instructions for practical and self-study for applicants of first (bachelor's) level of higher education speciality 205 «Forestry». Т.Р. Lozinska, S.M. Levandovska, V.S. Khakhula, M.V. Lozinskyi, A.I. Yurchenko. Bila Tserkva, 2025. 100 p. https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=1681 2. Білоус В.І. Лісова селекція. Умань. 2003. 532 с. https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=1681 3. Висоцька Н. Ю. Методика комплексного оцінювання успішності інтродукції видів роду Picea Dietr. Лісівництво і агролісомеліорація. 2013. Вип. 122. С. 56. http://nbuv.gov.ua/UJRN/lisam_2013_122_9 4. Лісова селекція: методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство» / уклад. Лозінська Т.П. Біла Церква, 2025. 42 с.

<https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/13836/1>

5. Лозінська Т.П., Левандовська С.М. Методичні вказівки до написання курсової роботи з дисципліни «Лісова селекція» здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 «Лісове господарство». Біла Церква: БНАУ, 2023. 40 с. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/12529>

6. Лозінська Т.П., Левандовська С.М. Методичні вказівки щодо організації і проведення навчальної практики з дисципліни «Лісова селекція» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 «Лісове господарство». Біла Церква, 2025. 56 с. <https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=1681>

7. Методичні вказівки для проведення практичних робіт з дисципліни «Лісова селекція» для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації спеціальності 6.205 – «Лісове господарство»/ С. С. Чепур. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 17 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34541/1>

8. Настанови з лісового насінництва (2-е видання, доповнене і перероблене)/ Лось С. А., Терещенко Л. І., Гайда Ю. І., Шлончак Г. А., Митроченко В. В., Шлончак Г. В., Данчук О. Т. Х., 2014. 107 с. https://ucfb.info/fileadmin/user_upload/Настанови.pdf

9. Практикум з лісової селекції: навчальний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство». Т.П. Лозінська, С.М. Левандовська. Біла Церква, 2025. 158 с. https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/14498/1/praktikum_selektsiya%20%281%29.pdf

10. Ткач В. П. Сучасний стан і перспективи розвитку лісової селекції в Україні [Електронний ресурс] / В. П. Ткач, С. А. Лось, Л. І. Терещенко, Л. О. Торосова, Н. Ю. Висоцька, Р. Т. Волосянчук // Лісівництво і агролісомеліорація. 2013. Вип. 123. С. 3-12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lisam_2013_123_3

11. Хрик В.М., Лозінська Т.П. Лісова селекція: Методичні вказівки до виконання індивідуальної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форми навчання зі спеціальності 205 – Лісове господарство. Біла Церква: БНАУ, 2021. 33 с. <https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=1681>

12. Хрик В.М., Лозінська Т.П., Олешко О.Г., Левандовська С.М., Бойко В.М., Кімейчук І.В. Генетика, селекція та насінництво лісових та декоративних рослин: Термінологічний словник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальностей 205 «Лісове господарство» та 206 «Садово-паркове господарство». Біла Церква, 2020. 69 с. <https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/9386/1>

13. Шарга Б.М., Мигаль А.В., Задорожний А.І., Потіш Л.А. Завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Генетика з основами лісової селекції». Част. 1/ Ужгород: В-во УжНУ "Говерла", 2024. 74 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/62914/3/>

Допоміжна література

1. Висоцька Н. Ю. Перспективи використання гібридних тополь в Україні на прикладі клону "Дружба" (*Populus trichocarpa* Torr. & Gray × *Populus laurifolia* Ldb.) [Електронний ресурс]. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.9. С. 54-60. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlту_2014_24

2. Лісова селекція з основами генетики. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми навчання за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності 205 «Лісове господарство». / Укладачі: Чмель О.П., Пархоменко М.М. Чернігів: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2021. 59 с. <https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/21643/1/>

3. Лось С. А. Відбір об'єктів постійної лісонасінної бази дуба звичайного на Полтавщині [Електронний ресурс] / С. А. Лось, Л. І. Терещенко, Н. Ю. Висоцька, В. Г. Григор'єва // Лісівництво і агролісомеліорація. 2013. Вип. 123. С. 21-26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lisam_2013_123_5

4. Потапський Ю. Курс лекцій з дисципліни «Лісова селекція» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної і заочної форми навчання спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»). Кам'янецьПодільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 208 с. <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/13261/1>

Адреси сайтів в INTERNET

1. <https://lisvisnyk.com.ua/>
2. <http://dspace.tneu.edu.ua/jspui/bitstream/>
3. https://revolution.allbest.ru/agriculture/00438711_0.html
4. http://www.blds.com.ua/naukova/2-naukova_diyalnist_za_2017_rik.html
5. <https://kyivlis.gov.ua/dp-bilotserkivskiy-lisgosp>
6. <https://journals.ua/hobbies/lisoviy-i-mislivskiy-journ>